

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Vår dato:

24.09.2020

Vår ref:

2020/4239

Deres dato:

25.06.2020

Deres ref:

20/113657

Viken fylkeskommune
Postboks 220
1702 SARPSBORG

Saksbehandler, innvalgstelefon

Carl Henrik Jensen, 69247049

Uttalelse til foreslått regional planstrategi for Viken 2020 - 2024

Vi viser til e-post 25. juni 2020 med høring av foreslått regional planstrategi for Viken 2020-2024.

Fylkesmannen i Oslo og Viken vil berømme fylkeskommunens arbeid med FNs bærekraftsmål så langt. Det er bare ti år til bærekraftsmålene skal være innfridd. Det er viktig å inspirere til, og forankre dette arbeidet i fylket. Vi støtter målsettingen om at hensynet til naturen og planetens tålegrense må være grunnleggende for all samfunnsutvikling. Videre vil vi fremheve at den sosiale bærekraften er viktig, i tillegg til økonomisk bærekraft.

Vi har i vår vurdering nedenfor fremhevet blant annet barn og unge, mennesker med nedsatt funksjonsevne, eldre, jordvern, avløp, masseforvaltning og blågrønne strukturer. Vi ber fylkeskommunen vurdere om våre fremhevede tema er tilstrekkelig dekket i forslaget til planstrategi, og i foreslåtte regionale planer og strategier.

Vi ser fram til et videre godt samarbeid og ber om å få tilsendt vedtaket i saken og vedtatt planstrategi.

Bakgrunn

Det er i foreslått regional planstrategi utarbeidet fem langsiktige utviklingsmål for Viken. For å nå disse målene og FNs bærekraftsmål er det utarbeidet seks sektorovergripende innsatsområder, og hver av disse har igjen sine mål (7-14 stk.). Klima og miljø, folkehelse og samarbeid skal være tverrgående temaer for alle regionale planer. Det er foreslått tre nye regionale planer for:

- Økt livskvalitet, deltakelse og likeverd
- Kompetanse og verdiskaping
- Areal og mobilitet

I tillegg er det utarbeidet en liste over fylkesrådets prioriterte tema hvor blant annet landbruksstrategi, strategi for biologisk mangfold, tannhelse, arealregnskap og økologisk fotavtrykk, klimabudsjett og klimaregnskap er nevnt.

Fylkesmannen i Oslo og Viken har deltatt i ekstern referansegruppe for arbeidet, og har således kommet med noen innspill underveis. Fylkesmannen har også, i samarbeid med fylkeskommunen, invitert regionale statsetater og andre samarbeidsparter i Oslo og Viken til et informasjonsmøte 11. september 2020. Hensikten med møtet var å gi god innsikt i den regionale planstrategien, slik at aktørene kunne gi relevante høringsuttalelser.

Fylkesmannens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, samfunnsikkerhet, samt barn og unges interesser. Fylkesmannen skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i regionale og kommunale planer.

Vurdering

Fylkestingets vedtak om at FNs bærekraftsmål skal danne rammen og premissene for regional planstrategi er i samsvar med regjeringens forventninger, jf. Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 14. mai 2019. Regionale planer skal brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar.

GENERELT

Vikens folketall, utstrekning og beliggenhet rundt Oslo tilsier at det vil være av stor betydning for nasjonal måloppnåelse om Viken fylke lykkes i å nå sine foreslåtte mål. Vi mener fylkeskommunens arbeid med FNs bærekraftsmål så langt er godt og helhetlig. Det er samtidig et godt bidrag til å hjelpe kommunene med å legge bærekraftsmålene til grunn i sin planlegging.

Det er viktig å forankre og inspirere til dette arbeidet, administrativt og politisk i kommunene og fylkeskommunen, og i Viken-samfunnet ellers. Det er bare ti år til bærekraftsmålene skal være innfridd. De overordnede målene må få effekt på konkrete prioriteringer, planprosesser, enkeltbeslutninger, økonomiplaner og budsjetter, og i måten man samarbeider med ulike aktører. Vi oppfordrer også til å komme med innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsmålene.

Vi mener det er viktig at fylkeskommunen fortsetter sitt gode arbeid med statistikk, analyse og kunnskapsdeling, som også er et godt bidrag til kommunenes planlegging. Fylkesmannen ønsker å bidra til dette kunnskapsgrunnlaget, og oppfordrer andre statlige aktører til å gjøre det samme. Viken fylke har store regionale forskjeller i kommunenes størrelse og utfordringsbilde, og det er dermed av avgjørende betydning for videre planlegging og regionalt arbeid at man klarer å fange opp ulike behov for bistand, tiltak, føringer, krav og samordning.

Målsettinger og struktur

Planstrategiens struktur med innsatsområder og mål på ulike nivåer er noe kompleks. Samtidig er plan- og bygningslovens og fylkeskommunens ambisjon at regional planstrategi og de regionale planene skal danne grunnlaget for felles og målrettet arbeid for en rekke private og offentlige aktører. Vi vil anbefale at man i arbeidet med de tre regionale planene legger avgjørende vekt på en enkel og lett kommuniserbar struktur. Det er også viktig at overordnede mål i fylkeskommunens/fylkesrådets egne strategier er innarbeidet i disse planene, slik at alle aktører i Viken-samfunnet får det samme strategiske utgangspunkt.

De langsiktige utviklingsmålene i planstrategien er i sin formulering kanskje mer formulert som visjoner enn som mål. Samtidig mener vi de er formulert på en slik måte at de bør være dekkende for å imøtekomme bærekraftsmålene. Vi støtter målsettingen om at hensynet til naturen og planetens tålegrense må være grunnleggende for all samfunnsutvikling.

Vi ber fylkeskommunen vurdere om det er behov for mer konkrete mål eller milepæler under innsatsområdene, som et bidrag til å sikre måloppnåelse for de langsiktige målene. Milepæler underveis kan gi et kunnskapsgrunnlag til å vurdere justeringer i planverk og strategier fram til 2030.

Sammensatte problemer

Vi står overfor flere sammensatte utfordringer, særlig knyttet til ressursbruk, klimagassutslipp, utenforskap og økende sosiale forskjeller. Vi er enig i at man må jobbe sammen og samordnet for å målene. Vi støtter derfor også foreslått prioritet med få, men sektorovergripende regionale planer nå. Det er samtidig en viss bekymring for at viktige tema ikke vil få den tilstrekkelig tyngde og innhold i disse større planene, til å sikre en god forvaltning. Det kan også være at tema som foreslås løst gjennom strategier ikke får den nødvendige forankring og tyngde i Vikensamfunnet.

En utfordring med disse sammensatte problemene er at det er krevende å se helheten. Vi må nå flere mål samtidig, og man vil støte på både synergier og målkonflikter. Det vil være en ressurskrevende måte å jobbe på, men samtidig nødvendig for å nå en bærekraftig utvikling. Aktørene må underveis finne gode eksempler å arbeide sammen på, og det bør legges til rette for kunnskapsdeling både på prosesser og resultater.

Fylkesmannen ønsker å bidra til at regionalt statlig nivå bidrar i den videre planleggingen i Viken.

FREMHEVEDE TEMA

Vi har nedenfor fremhevet noen tema vi mener det er viktig at fylkeskommunen bidrar til å løse, og som vi ber fylkeskommunen sikre at er dekket opp i regional planstrategi.

Samfunnssikkerhet og klimatilpasning

Vi synes det er positivt at samfunnssikkerhet og beredskap står som tema i flere av målene i den regionale planstrategien. Vi ønsker å understreke at plan- og bygningsloven stiller krav til at alt som planlegges etter denne loven skal fremme samfunnssikkerhet, og vi legger til grunn at dette gjøres i alle planer hvor det er relevant. FylkesROS er også et viktig dokument som bør legges til grunn i den videre oppfølgingen.

I kapittelet som omhandler Covid-19 sies det at generell samfunnssikkerhet og beredskap er under debatt. Vi ønsker å presisere at sikkerhet og trygghet er områder som bør vektlegges i større grad i årene som kommer. Vi minner også om de fire beredskapsprinsippene¹, og at disse bør følges opp av alle aktører i henhold til ansvarsprinsippet.

Vi understreker betydningen av vår løpende dialog, både gjennom regionalt planforum og andre møtevirksomheter, og at samarbeid bidrar til å fremme samfunnssikkerhet og beredskap.

Fylkeskommunen skal innenfor sine ansvarsområder anvende tilgjengelig kunnskap om klima, ventede klimaendringer og konsekvenser av disse, i tillegg til kunnskap om tiltak for tilpasning. Når konsekvensene av klimaendringene vurderes, skal høye alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger legges til grunn. Regional planstrategi skal omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser². Fylkeskommunen bør i sine regionale planer vurdere hvordan fylket

---

¹ Ansvar, likhet, nærhet og samvirkeprinsippet

² Føringer fra statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)

kan legge til rette for klimatilpasning på alle samfunnsområder, i tråd med plan- og bygningslovens formål.

Sosial bærekraft

FN er tydelig på at sosiale forhold er en viktig del av bærekraftsmålene. Målene gjelder for alle deler av samfunnet. Vi vil understreke at den sosiale dimensjonen i FNs bærekraftsmål og folkehelsearbeidet har mye til felles. Det handler om å fremme en samfunnsutvikling som setter menneskelige behov i sentrum, gir sosial rettferdighet og like livssjanser for alle, legger til rette for deltakelse og samarbeid, slik at mennesker som bor i lokalsamfunnet, kan påvirke forhold i nærmiljøet og regionen.

Det er etter vårt syn en nær sammenheng mellom bærekraftsmålene, barnekonvensjonen og kravene til folkehelsearbeid. Vi minner også om FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsett funksjonsevne, CRPD.

I et barn- og unge-perspektiv er det fire viktige mål for sosial bærekraft:

- at barn og unge har god tillit til hverandre, voksne og samfunnet rundt seg
- at de har tilgang til utdanning, gode nærmiljø, og etter hvert arbeid
- at barn og unge føler at de hører til
- at de opplever trygghet

Det er vårt syn at et godt arbeid med barn og unges rettsvern slik dette følger av barnekonvensjonen og CRPD vil bidra til å nå målene for sosial bærekraft og folkehelsearbeid i regionen. Vår vurdering er derfor at det er viktig å legge barnekonvensjonen og CRPD til grunn for planarbeidet for regionen.

Folkehelse skal være et gjennomgangstema, men det kunne vært tydeligere i planstrategien. Et bærekraftig Viken forutsetter medvirkningsprosesser som inkluderer alle aldre, også den økende gruppen eldre. Utfordringer med økende sosiale forskjeller og økende ulikhet i helse i Viken krever strategiske grep, på tvers, knyttet til blant annet helse, utdanning og arbeid.

Kommunene vil få store utfordringer innen helse- og omsorgstjenesten fremover. Koronasituasjonen har vist oss betydningen av mangel på kompetanse og ressurser også i beredskapssammenheng. Bedre samarbeid mellom ulike aktører er nødvendig for å sikre forsvarlige og likeverdige velferdstjenester. Andelen unge personer (18-44 år) som mottar uføreytelser er høyere enn landsgjennomsnittet i flere av kommunene i Viken. Også her kreves strukturer for samhandling og samarbeid på tvers. Folkehelseprofil og utdanningsnivå bidrar til at strategiske grep for å møte forventede utfordringer særlig knyttet til et økende antall eldre. En økende andel eldre representerer både en stor ressurs, og eldre med sammensatte utfordringer og økt andel med demens.

Det demografiske utfordringsbildet krever strategiske og tverrsektorielle grep som må synliggjøres i det regionale planarbeidet. Fylkesmannen ser få spor av de demografiske utfordringene vi står ovenfor i høringsdokumentet. Regjeringens strategi for et aldersvennlig samfunn og kvalitetsreformen *Leve hele livet* (Meld. St. 15 (2017-2018)) er viktige styringsdokument. Disse er særlig rettet mot helse- og omsorgssektoren, men alle sektorer må bidra for å skape et mer aldersvennlig samfunn. Statlige føringer legger opp til at både kommuner og fylkeskommuner kartlegger egne behov og utfordringer, for så å ta stilling til forslagene i *Leve hele livet*.

Gjennomføringen av eldreformen *Leve hele livet* forutsetter planlegging i tråd med føringene i stortingsmeldingen, plan- og bygningsloven, folkehelseloven og forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. Fra helsemyndighetene er det varslet at fra 2021 vil kommuner som enten har vedtatt eller er i en dokumentert prosess med å vedta en plan for gjennomføring, prioriteres i fordelingen av tilskuddsmidler. Det er viktig med samarbeid på tvers og å planlegge for et aldersvennlig samfunn med inkludering og deltakelse for grupper som står utenfor det ordinære arbeidslivet – enten det dreier seg om nedsatt funksjonsevne, høy alder eller andre forhold.

Arealplanlegging og det å legge til rette for boligbygging og utvikling av boområder for mennesker i alle aldre og livssituasjoner er viktig. For å lykkes med varierte botilbud som passer for ulike livsfaser og sosiale «lag» må det planlegges for utearealer, transporttilbud, barnehager, skoler og fritids-, service- og velferdstilbud. Trygge boområder med tilgjengelige utemiljøer må finnes i alle prisklasser og eieformer. For å hindre fraflytting, er det viktig å skape slike miljøer også på mindre steder.

Nærmiljøet er viktig for å forebygge utenforskap, bidra til integrering og følelse av tilhørighet. Koronasituasjonen har vist oss betydningen av gode boliger med tilgang til utearealer. Bomiljøer som legger til rette for fysisk aktivitet vil kunne forebygge fysiske og psykiske helseproblemer. Vi støtter fokuset på mobilitet og at innsatsen for at behovene til barn, unge, eldre og personer med funksjonsnedsettelse skal vises særskilt hensyn i planarbeidet.

Vi vil særlig peke på behovet for strategiske grep for å dekke regionens behov for kompetanse innenfor helse- og omsorgsfeltet. Behovene er ulike i regionen, men fellestrekket er et stort og udekket behov for helt konkrete utdanningsgrupper³. Vi støtter også høringsdokumentets vektlegging av at virkemidlene i hele Vikensamfunnet må kombineres i større grad enn i dag når det gjelder kompetanse og verdiskaping, og det å tilby et godt utdanningsløp til alle. De udekkede og økende behovene innenfor helse- og omsorg krever samarbeid og gode planer med tydelige strategiske grep.

Skogbruk, jordvern, matproduksjon og kulturlandskap

Det er forventet en betydelig befolkningsvekst i Viken mot 2030. Dette gir utfordringer for arealbehov og miljøutfordringer knyttet til veksten. Presset på dyrka jord, natur og skog er allerede stort. Det er viktig at planarbeidet i Viken rigges for å håndtere veksten slik at den skjer mest mulig bærekraftig.

I Viken har vi et særlig ansvar for å ta vare på dyrka og dyrkbar jord, og å øke produksjonen av viktige matvarer. Aktive prioriteringer og et strengt jordvern er viktig for å nå Stortingets og Vikens mål om økt matproduksjon på egne ressurser. Både i pressområder og i distriktene har det vært nedgang i areal av korn, andre åkervekster, grønnsaker og frukt/bær. Det er en nasjonal føring om å øke matproduksjonen i Norge. Dette begrunnes særlig med sikkerhet for matforsyning. Viken har muligheter for å øke matproduksjon og få en større variasjon av mat- og fôrvekster. Flere steder i Viken har jordbrukslandskap som prioriteres nasjonalt og regionalt.

Vi mener fylkeskommunen bør sette tydeligere mål for jordvern, matproduksjon og kulturlandskap. Ut fra Vikens betydning for matproduksjonen mener vi den årlige omdisponeringen av dyrka jord bør være så lav som mulig. Fylkesmannen har i sitt forventningsbrev til kommunene anbefalt en 0-visjon for omdisponering.

---

³ Se blant annet NAVs årlige bedriftsundersøkelse og KS arbeidsgiverbarometer

Vi savner i planstrategiens punkt 5 en omtale også av skogbruk⁴. Vi viser også til handlingsplan for skogbruk i Oslo og Viken 2020-2024, som nå er på høring.

Landbrukets samfunnsbidrag i vid forstand kan komme fram i mål, innsatsområder og som tema i forslag til regionale planer. For informasjon om for eksempel *Inn på tunet*, lokalmat, reiseliv og bidrag til sirkulærøkonomi, bioenergi og trebruk, viser vi til regionale programmer som vi har utarbeidet i samarbeid med det regionale partnerskapet: *Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) for Oslo og Viken 2019-2022*, *Regionalt næringsutviklingsprogram (RNP) 2019-2022*, *Regionalt miljøtilskudd for jordbruket (RMP) for 2019 – 2022* og *Regionalt skog- og klimaprogram i Oslo og Viken 2019-2022*.⁵

Det framgår at fylkesrådet har med landbruk som prioritert strategitema, og prioriteringene foreslås løst ved å utarbeide temastrategier. Vi anbefaler primært at landbruk tas opp i formelle planer etter plan- og bygningsloven. Vi ønsker å bidra med innspill i aktuelle planer og strategier.

Landbrukets mat- og råvareproduksjon, skogbruk, treforedling og skogrelatert industri/-næringer og næringsmiddelindustri har stor betydning for sirkulærøkonomi og karbonlagring i jord og skog, og for å bidra innovativt i det grønne skiftet. Slike næringer/næringskjeder kan tas med i regionale utviklingstrekk, i aktuelle kapitler om mål og innsatsområder og regionale planer. Arbeidet med økt produksjon og bruk av tre og bioenergi er eksempler på et etablert samarbeid i det regionale partnerskapet. Vi foreslår at slike næringer tas med i innsatsområder, mål og forslag til regionale planer. Oversikter over sysselsetting og verdiskaping innenfor jordbruk, skogbruk og foredling finnes blant annet hos Fylkesmannen, SSB, NIBIO og i fylkesvise rapporter fra Agrianalyse som for eksempel *Verdiskaping i landbruk og industri i Oslo og Akershus*, rapport 7-2017 og *Verdiskaping i Østfoldlandbruket*, rapport 5-2017. Næringsmiddelindustrien er den viktigste industrigrenen når det gjelder sysselsetting, i de tidligere fylkene som er undersøkt.

Vann, avløp, avfall og næringsvirksomhet

Det fremgår av de nasjonale forventningene at fylkeskommunen og kommunene skal stimulere til omstilling, vekst og nye arbeidsplasser ved å gi langsiktige og forutsigbare rammer for arealbruk blant annet til næringsvirksomhet, stimulere til innovasjon og bidra til arbeidskraft med relevant kompetanse.

FN sitt bærekraftsmål nr. 6 er å sikre bærekraftig vannforvaltning, og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. I dag er etterslepet på vann og avløp i Viken stort. Avløpsrensaneanleggene er gamle, utdaterte og klarer ikke dagens krav til utslipp. Det er stor mangel på mottakere av avløpsslam, og påslipp av industriavløpsvann gjør det mange steder vanskelig å bruke slammet som blir produsert. Viken er en folkerik region, og arealforvaltning og målet om god økologisk tilstand i alle vannforekomster er en ekstra stor utfordring her. Dersom regionen skal kunne utvikles videre, vil dette kreve veldig store investeringer fremover. Vann og avløp er samfunnskritisk infrastruktur som må utbedres for å ta igjen etterslepet og for å legge til rette for videre vekst og nyetableringer i regionen.

Vann, avløp og renovasjon er kommunale oppgaver som i dag løses på mange forskjellige måter. Det er i dag et stort behov for å gå over til en mer sirkulærøkonomisk måte å leve på. Avløp og avfall er ressurser man kan utnytte. Selv om dette er selvkostoppgaver, finnes det måter å

---

⁴ Forslag til tekst: *Viken er et stort skog/skogbruksfylke, og skogarealet er på over 14 millioner dekar, hvor ca. 11,6 millioner dekar er produktiv skog. I Norge er 67 prosent av landarealet skog. I Viken utgjør skogen 57 prosent av landarealet, og av dette er 47 % av arealet kartlagt som produktiv skog. Skog og skogareal er viktig for klima, økosystemtjenester og karbonlagring, og for næringer og rekreasjon.*

⁵ Se våre nettsider for mer informasjon.

organisere dette på hvor man også kan bidra til innovasjon og verdiskaping i regionen. Dette handler om å bygge robust infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industri, og å bidra til innovasjon i hele Viken. Istedenfor at hver enkelt kommune i Viken prøver å løse sine oppgaver hver for seg, mener vi at det må jobbes for løsninger for hele Viken for å sikre best mulig utnyttelse av ressursene og løse dette på en langt mer miljøvennlig, effektiv og økonomisk måte enn i dag.

Vi ber derfor om at fylkeskommunen vurderer muligheten for å innarbeide disse aspektene i sitt planverk der man ser på helhetlige løsninger knyttet til alle sidene ved vann, avløp og renovasjon i Viken. Det er nødvendig å se dette i lys av kommunenes roller og myndighet, samt næringslivets behov og muligheter for utvikling. Vi mener temaet også støtter oppunder allerede fremlagt målsettinger i foreslått planstrategi, og at det kan være behov for bruk av flere av de nevnte virkemiddelkategoriene i regional planstrategi for å sikre ønskede resultater. Et slikt arbeid vil også ha betydning for arbeid og oppfølging av regionale vannforvaltningsplaner.

Klima

Klima er et viktig og høyt prioritert tema, både av statlige myndigheter og fylkeskommunen selv. Under innsatsområde 4 er det foreslått et mål om å redusere utslippene med minst 80 % innen 2030. Det står imidlertid ikke hvilket tidspunkt man skal sammenligne med. Det vil være stor forskjell på å sammenligne med 1990 og 2020. Det bør videre vurderes å innarbeide et mål om å ta vare på karbonrike arealer, noe som også bør innarbeides i oversikten over tema som skal ivaretas i regional plan for areal og mobilitet.

NYE REGIONALE PLANER

Vi støtter foreslått grep om at klima og miljø, folkehelse og samarbeid skal være tverrgående temaer i alle planer. Noe avhengig av hva man legger i de ulike ordene og begrepene som er listet opp under de ulike planene vil man kunne tolke om de er dekkende eller ikke. Høring av planprogrammene for de tre planene vil bli en viktig del av planprosessen for å avklare ytterligere detaljer. Vi har nedenfor noen merknader til de foreslåtte planene og ber fylkeskommunen kvalitetssikre om temaene er fanget opp.

Regional plan for areal og mobilitet

Det er et stort behov for å få på plass en regional plan som viser hvordan de nasjonale føringene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging skal følges opp i Viken. Vi mener planleggingen må skje i samarbeid med Oslo kommune. En situasjon som i dag, med tre ulike fylkesplaner for denne tematikken i Viken, er krevende å følge opp.

Vi ser det som positivt at eksempelvis helse, bokvalitet, omdisponering av areal, masseforvaltning og bevaring av naturmangfold og friluftsområder er tema som skal tas med i denne planen. Bevaring av karbonrike arealer bør være et tema i planen, som et bidrag til reduserte klimagassutslipp.

Masseforvaltning

På grunn av mange store infrastrukturprosjekter og andre utbygginger, anbefaler vi at masseforvaltning blir et prioritert tema i den kommende planen. Det vil i deler av Viken knytte seg store utfordringer til masseforvaltning i tiden som kommer. For å sikre god utnytting av ressurser, er det satt nasjonale mål om å gjenvinne/gjenbruke mest mulig og redusere overskudd av masser. Dette er også viktig for å sikre miljømessig bærekraftig arealforvaltning og redusere klimautslipp og forurensningsfare.

Andelen av masser som gjenvinnes eller gjenbrukes bør derfor øke, og permanent mottak (deponering) bør forbeholdes masser uten gjenbruks- eller gjenvinningspotensial. Planen bør utformes i tråd med ressurspyramidens prinsipper om å prioritere reduksjon, gjenbruk og materialgjenvinning framfor utfylling og deponering.

Blågrønne strukturer

For å sikre et framtidig naturmangfold, vannkvalitet, gode friluftsområder og et robust samfunn mot klimaendringer mener vi det er viktig å se fylkets blågrønne strukturer på tvers av kommunegrenser. Det er helt avgjørende at fylkeskommunen bidrar til å sikre de sammenhengende blå og grønne strukturene i fylket. Arealendringer er en av de største truslene mot naturmangfoldet. En sammenhengende natur er mer robust og større arealer har generelt mer mangfold. Videre er en sammenhengende natur viktig som spredningskorridorer, i tillegg til at det gir rom for arter som krever større areal. Vi vil blant annet vise de regionale planene i fjellet og fylkesplanen *Østfold mot 2050* som eksempler på planer hvor større naturområder på tvers av kommunegrenser ses i sammenheng i en regional plan. Større sammenhengende naturområder vil også være av stor verdi for befolkningen som friluftsområder.

Regional plan for kompetanse og verdiskaping

Vi viser til vårt innspill ovenfor om avløp og avfall. Vi anbefaler også at utviklingspotensial for grønne landbruks- og matbaserte næringer tas med i regional plan for kompetanse og verdiskaping.

På alle utdanningsnivåer er kunnskap, kompetanse, innovasjon og rekruttering i landbruket og landbruksrelatert næring svært viktig for å bidra til viktige klimatiltak som økt karbonlagring, reduserte utslipp, det grønne skiftet, sirkulærøkonomi og gjenbruk.

Viken har ansvar for videregående opplæring og studieretninger innen naturbruk og landbruk, og er skoleeier. Det er viktig at Viken fylkeskommune bidrar til å sikre god kompetanse og rekruttering i landbruket og andre grønne næringer.

Regional plan for økt livskvalitet, deltakelse og likeverd

Vi viser til vårt innspill ovenfor om sosial bærekraft. Den regionale planen bør legge vekt på utdanningsområdets bidrag for å sikre innenforskap, med mål om at innbyggerne i regionen opplever å være en del av felleskapet i skolen eller arbeidslivet. Slik vil utdanning bidra til tilhørighet til storsamfunnet og sosialt nettverk. Dette er spesielt viktig for mennesker eller grupper som er mer sårbare enn andre. Da er et fullgodt utdanningsnivå og god kunnskap ekstra viktig.

Det er viktig med rett innsats til rett tid, både faglig og miljømessig, for å styrke tillit og fremtidstro. Dette gjør det mulig å fullføre videregående opplæring og komme ut i jobb. Kommende planer for kompetanse bør også inneholde beskrivelser av tiltak innrettet for å ungdom som ikke fullfører videregående skole, ut i jobb eller arbeidstrening.

Vi mener også landbrukets samfunnsbidrag bør inngå i denne planen. Eksempler på dette er landbrukets satsing på miljø og kulturlandskap og tiltak som «Inn på tunet», lokalmat, reiseliv og urbant landbruk.

AVSLUTNINGSVIS

Vi viser til sist til vårt [forventningsbrev til kommunene for 2020](#) og Fylkesmannens [forventninger til kommunal arealplanlegging 2019-2020](#). Der finnes ytterligere informasjon om nasjonale føringer, som kan være relevant for regional planlegging.

Vi ser fram til et videre godt samarbeid med regional planstrategi, regionale planer og strategier og annet samhandlingsarbeid. Vi ber om å få tilsendt vedtaket i saken og vedtatt planstrategi.

Med hilsen

Valgerd Svarstad Haugland
fylkesmann

Gunhild Dalaker Tuseth
direktør for klima og miljøvernavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Medsaksbehandlere:

Torunn Sikkeland, Kjersti Salberg, Kjell-Olaf Richardsen, Marte Rosnes, Anette Søråas, Rachel Bjørkmo Meyer